

SABAHATTİN ALİ'NİN POETİKASI* ÜZERİNE

Hakan SAZYEK**

Yirminci yüzyılın ilk yarısında, sadece kırk bir yıllık bir ömür sürebilen Sabahattin Ali (1907-1948), bu kısa yaşamına edebiyatın birkaç türünde kaleme aldığı çok sayıda eser sığdırmış, üretken bir Türk edibidir. Şiirden romana, öyküden eleştiriye, tiyatrodan mektuba uzanan çok renkli bir tür yelpazesindeki çok sayıda metin, onun özel ve edebî yaşamını doldurur. Bu türler arasında şiirin kronolojik olarak önceliği vardır. Sabahattin Ali'nin edebiyat sahnesindeki ilk ürünleri şiir türündedir. 1924 yılında Balıkesir Muallim Mektebinin öğrenci gazetesindeki şiirlerin ardından yine aynı şehirde Orhan Şaik (Gökay) Beyin *Çağlayan* dergisinde 1925-1926 yıllarında yayımlanan şiirleri (Korkmaz, 1997: 24-26), onun bu türdeki ilk ciddi ürünleridir.

Sabahattin Ali'nin bir şair olarak şiirle ilişkisi on yıl sürer. 1935'ten sonra şiirden tümüyle uzaklaşan Ali, yazı etkinliğinin odağına başka türleri konumlandırır. Bununla birlikte, onun edebiyat yaşamının ilk kesitini oluşturan on yıllık şairlik süreci, edebiyatımıza *Dağlar ve Rüzgâr* (1934, 1943) adıyla önemli ve değerli bir şiir külliyyatını kazandırmıştır.

Sabahattin Ali'nin şiir külliyyatında şiire ilişkin görüşlerin payı çok cılız bir oylum tutar. O, bu konuyla doğrudan ilintili bir makale dahi yazmamıştır. Ancak, kendisiyle yapılan görüşmelerde, poetik düşüncelerinin yansımaları sayılabilecek kimi sözlere, dolaylı ifadelerle rastlanabilmektedir. Sabahattin Ali'nin şiir üzerine düşüncelerini, görüşlerini -bu dolaylı satırlara dayanarak- birkaç başlık altında değerlendirebiliriz.¹

Şiirin iç meseleleri

Sabahattin Ali'nin, doğrudan doğruya poetika kapsamına girebilecek görüşleri çok azdır. Bu seyrek görüşlerinden kimileri ilk kez 1940 yılında verdiği bir mülâkatta görülmektedir. Bunlar da bir soru-yanıt formu içinde tutarlı kabul edilebilecek şekilde kısa yanıtlar içerisinde vücut bulur.

O, anılan görüşmede, -poetik içlemi alabildiğine geniş olan- “şiir nedir?” şeklindeki bir soruyu, “şiir bence muayyen bir ifade tarzıdır. Heyecanların ifadesidir. Tarif edilebileceğini zannetmiyorum.” (*Akşam*, 1940: 54) sözleriyle yanıtlar. Aynı yerde, yeni şiirlerin, vezin ve kafiye gibi konvansiyonel nazım gereçlerinden âzâde oluşuna dair yöneltilen bir başka soruya,

** Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

kafiyenin, özellikle de veznin artık çağdışı kalmış olduğunu, “kafiye üzerinde ısrar edilmesinin sebebinin anlayamıyorum. Dünya edebiyatında yer tutmuş büyük şairlerden çoğunda kafiye yoktur. Ne Homer’de, ne Dante’nin İlahi Komedi’sinde kafiye rastlanır. Schiller’in bütün manzum piyesleri kafiyesizdir. Faust’un yarıdan çoğunda kafiye yoktur. Bunlar da şiir için kafiyenin zarureti olmadığını gösterir.” (Akşam, 1940: 54) sözleriyle Batı edebiyatından örnekler vererek açıklama yoluna gider. Veznin meselesinde de benzer bir bakış açısı vardır Sabahattin Ali’nin. Veznin de gereksizliğini, “vezne gelince, zikre bile hacet göremiyorum. Eski ve bilhassa yeni şairlerden ekserisi, bütün dünyada ve bu arada bizde birçok şairler vezinsiz şiirleriyle şairliklerini kabul ettirmişlerdir.” (Akşam, 1940: 54) diyerek ifade eder. Farklı zamanlarda, şiir kamuoyunda çokça tartışılmış olan şiir-anlam/mantık” ilişkisine dair soruyu da “bilakaydu şart her şiirde kendine göre bir mantık ve mana vardır. Mücerret şekilde bir şiiri yazmak istemiş olmak daha dimağın mantıklı ve manalı olan bir faaliyetinin neticesidir. Yeni şiirlerde de mantık ve mana vardır. Yalnız şiir harice aksettirdiğimiz bir ifade olduğuna göre, eğer şair bunların kendi içindeki tahassüsler olduğunu söylerse, iki üç kelime içinde, nadir mantıksızlıklardan birini yapmış olur. Şair hiç olmazsa iki kişinin anlayabileceği cinsten bir hisse tercüman olmalıdır ki sosyal bir iş yapmış olsun!” (Akşam, 1940: 54) diyerek meseleyi şairin ve eserinin sosyal yarar işlevini gözetmesi gerekliliğine vurgu yapan bir açıdan irdeler. Ki, bu işlev, Sabahattin Ali’nin, poetik denilebilecek görüşlerini ortaya koyarken kullandığı temel argümandır aynı zamanda.

Sabahattin Ali, aynı mülâkatta -Abidin Dino’nun “şiir bir ifrazattır [salgıdır] sözüne atıf yapılarak- yöneltilen soruya verdiği yanıtta “ifrazat, insan cihazlarının [organlarının] herhangi birinden müfrez olan şeye denilebileceğine göre, şiir de aklın bir ifrazı [salgısı] olabilir.” (Akşam, 1940: 54) ifadesiyle dönemin şairlerince alaya alınmış olan- sözü tutarlı bulur.

Sanatın/şiirin işlevi:

Şiirin/edebiyatın, genelde de sanatın toplumsal işlevi de Sabahattin Ali’nin üzerinde durduğu meselelerden biridir. En kapsamlı ifadeyle sanat, sanatçının düşüncelerini ve duygularını halka aktarıp yayması demektir. Bu da sanatı bireysel bir etkinlik alanı olmaktan çok bir “içtimai fiil” (Yazar, 1938: 48) kılar. Söz konusu toplumsal etkinlik, insanlığın büyük meselelerini “insanlığa ileri ve yukarı doğru birer adım daha attıracak eserler halinde” iletmekten oluşur. Sabahattin Ali bu etkinliği bir propaganda olarak niteler (Varlık, 1936: 35). Sanatın bu işlevi “insanları daha iyiye, daha doğruya, daha güzele yükseltmek, insanlarda bu yükselme arzusunu uyandırmak” (Varlık, 1936: 35) şeklinde politik bir cümleyle açıklar. Bunun nasıl yapılacağı noktasında da sanatçının bireycilikten “mümkün olduğu kadar hayata, muhite dönmek,

muhitten birçok şeyler almak ve muhite birçok şeyler vererek yazmak” durumunda olması gerektiği görüşündedir. Sabahattin Ali’nin “muhit” sözüyle kastettiği aslında “geniş halk kitleleridir” (Korkmaz, 1997: 56) ve halkın günlük yaşantısı ve değerler manzumesi, onun poetik duruşunda önemli bir ölçüttür. Ona göre sanat, elit sanatçıların -ki Sabahattin Ali’nin nezdinde bunlar “yüksek ruhlu bay üdeba”dır (36)- gönül eğlencesi olamayacak kadar ciddi bir etkinlik alanıdır. Söz konusu ciddiyet, hayatı anlatan, halkın yararına çalışan işlevsel olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla o, “faydacı” bir sanattan yanadır. Bu da büyük ölçüde realist olmakla mümkündür.

Sabahattin Ali, Umran Nazif’in kendisiyle yaptığı söyleşide şiire sosyal işlev yükleme tutumunu sürdürür. Ona göre şiirde eski yeni meselesi olmaz; iyi şiir her zaman yaşar ve insana bir şey ekler. Bu, kimi zaman “tez” olur; kimi zaman da içsel bir “heyecan” (*Varlık*, 1938: 43) olur. Dolayısıyla, iyi şiir propagandist bir tavırla kitleleri hareketlendirebileceği gibi insanları dinginleştirebilir de. Sabahattin Ali’nin bu belirlemesi dikkat çekicidir; çünkü o iyi şiiri mutlak ajitasyon gereci olarak görmediğini de vurgulamış olur. Bir başka deyişle “iyi şiir”, her halükârda maddeci/sosyalist bir işleme dayanmak zorunda değildir. Bununla birlikte, onun sanatta daha çok bulunmasını gerekli gördüğü öge “tez”dir (*Varlık*, 1938: 43). Görüşmede ortaya koyduğu düşüncelerin vardığı son nokta, sanatın/şiirin ideolojik bir bilinç aşılama işlevidir. Nitekim, onun bu görüşmeden yaklaşık bir buçuk yıl önce bir ankete verdiği yanıtta en sevdiği “ve tekrar tekrar okuduğu” beş kitap arasında Nazım Hikmet’in Taranta Babu’ya Mektuplar’ını tek yerli eser olarak gösterdiği (Yücel, 1936: 38) ve yine bir başka ankette Mehmet Akif’i özellikle ideolojik açıdan olumsuz ifadelerle değerlendirdiği (Yeni Adam, 1937: 40) dikkate alındığında, genel olarak poetik bağlamdaki ideolojik tutumu daha da netleşmiş olmaktadır. Sabahattin Ali’nin Garip şairlerine yaklaşımı da böylesi bir tutumu barındırmaktadır. Aslında, hiç de muhafazakâr olmayan Orhan Veli, Melih Cevdet ve Oktay Rifat üçlüsü, onun gözünde ideolojisiz ya da dönemin sol jargonundaki genel kanının ifadesiyle resmî ideolojinin sözcüsü olarak şiir yazdıkları için makbul olamamıştır, denilebilir. Onların ilk profesyonel şiirlerini yayımlayan *Varlık* dergisinin sahibi Yaşar Nabi Nayır’a yazdığı bir mektupta Garip şiirini “halktan uzak, anlaşılmaz, lüzumsuz bir saçmalık” (Korkmaz, 1997: 57) olarak nitelendirmesi, büyük ölçüde “toplumsal işlev” ölçütü ışığında düşünülmelidir.

Sabahattin Ali’nin ifade ettiği bir başka görüş ise şiiri yine okuru etkileme işlevi bakımından ele almakla birlikte salt şiirsellik ölçütlerinin kullanılmış olmasıyla farklı bir yerde durmaktadır. Buna göre “şiir insanda yarattığı lirik heyecanının derecesi kadar uzun ömürlü olur, fakat epik eserin hayatı yarattığı insanların hakiki bilgisine, canlılığına” (*Varlık*, 1938: 43) bağlıdır. Ayrıca, bu ifadeler Sabahattin Ali’nin özellikle “lirizm” kavramına bakışı hususunda fikir

vermesi bakımından da kayda değer. Genellikle, coşkulu, duygusal, ilhamla dolu bir tarzı niteleyen “lirik” sözü, Sabahattin Ali’nin söyleminde -kavramın az bilinen; ama doğru tanımına uygun bir kullanımla, “duygusal özdeşleşim” yönüyle yerini alır. Bu bağlamda şiir, okuyucuda yarattığı içsel paydaşlık algısının yoğunluğu nispetinde lirik bir hal kazanabilir. Sabahattin Ali’nin “lirik heyecan” ibaresi, işte, az bilinen bu noktayaⁱⁱ temas etmektedir.

Sabahattin Ali, İkinci Dünya Savaşının sonlarına doğru, sanatın/ edebiyatın toplumsal yarar işlevine bir kez daha değinir. *Ant* dergisinin mülâkatındaki “halkçı sanat, halk edebiyatı geleneğini devam ettirmek demek midir? Halkçı sanattan ne anlıyorsunuz?” sorusuna verdiği yanıtta “hayır. Sahiden halkçı sanat halk kitlelerinin meselelerini en tesirli, en kuvvetli ifade şekilleriyle verebilen sanattır. Bu da ancak bugünün zevklerine uygun ve geniş ifade imkânları veren sanat formları ile mümkün olur.” (Ant, 1945: 59) diyen Sabahattin Ali, değişen koşullara göre sanatın da kendi yeni formlarını bulması, yollarını açması gerektiğini düşünmektedir. Nitekim yaklaşık bir buçuk yıl sonra Aziz Nesin’le birlikte çıkarmaya başlayacağı *Marko Paşa* gazetesi, onun muhalif konumunu iyice belirginleştirmesinin yanında, düşüncelerini topluma aktarmada bulduğu yeni bir yol, etkili bir form olacaktır. Ne var ki bu yeni yol, aynı zamanda onun yaşamına mâl olacak bir menzile yönelir.

Bu başlık altındaki görüşleri toparlayıp kapsamı bakımından onun, Mehmet Behçet Yazar’ın kitabına yazdığı “sanat bütün teferrüatıyla hayatı ihtiva etmeli, insanda yaşamak, insan gibi yaşamak, daha iyiye, daha yükseğe, daha temize doğru koşarak yaşamak arzusunu, hatta ihtiyacını uyandırmalıdır. Hulasa sanat gaye değil, vasıta. Gaye hayattır.” (Yazar, 1938: 49) ifadeleri oldukça dikkat çekicidir. Sanatın/şiirin anılan işlevinin tersi olan bireyci edebiyat/şiir ise -“bütün bir beşeriyeti ve bir kâinatı içine alacağı yerde kendi cılız ve âmâ benliğine saplanan bir edebiyatın, bence, psikopatoloji etütlerine mevzu olmaktan başka bir meziyeti yoktur.” (Ant, 1945: 59) sözlerinden de anlaşılacağı gibi, Sabahattin Ali’nin gözünde bir hastalık belirtisinden başka bir şey değildir.

Divan ve Halk şiirleri

Kendisi de bizzat Divan şiiri tarzında eser (“Terkib-i Bend”) yazan Sabahattin Ali, Bu alanın nazım ve teknik bilgilerine dair vukuf sahibidir. Sabahattin Ali’nin çok dar kapsamlı poetik görüşleri arasında klâsik Türk şiirine ilişkin olanlar da bulunmaktadır. Bu bağlamda Divan şiiri, kendi döneminin ürünüdür. Toplumdan uzak olduğu için, dönemin koşulları ve özellikleri sona erdiğinde onunla birlikte bitmiştir. Değişen toplumsal yapıya, özellikle yirminci yüzyılın toplumuna hitap edemeyen Divan şiiri, ancak edebiyat araştırmaları, akademik çalışmalar için bir nesne konumunda kalacaktır. Bununla birlikte, söz konusu çalışmalar sayesinde Divan

şairinin zevk anlayışı bugünün insanına ulaşabilme şansına sahip olabilecektir (32). Yine de kendisi modern bir şair olarak Fuzuli ve Şeyh Galip’i “hâlâ okuyup sev”ecek (31) kadar -şairlerinde teknik ya da imgesel boyutta kullanmasa da- değerli bulmaktadır. Sabahattin Ali, kendisi üzerinde bir etki halesi uyandırmamışsa da Divan şiiri ile “yeni şairlerimiz” arasında bir bağ kurmaktan da geri kalmaz. O, “bugünkü nesil üzerinde eski edebiyat ruhunun etkisi baki” (32) olduğu kanısındadır. Söz konusu aylanın boyutlarını, yeni kuşağın topluma bakışına, onunla olan ilişkisine dayandırır. Aslında bu bir ilişki değil; ilişkisizliktir. Nitekim yeni şairler de Divan şairleri gibi seçkin bir kesime seslenmektedir. Dolayısıyla, toplumcu bir duyarlığa sahip olan Sabahattin Ali, akranı olan çok sayıda şairin kendisini halkın üstünde gördüğünü, onların da -yine Divan şairleri gibi- büyük ve toplumu ilgilendiren meseleleri değil; “kendi his ve fikir mozaiklerini” (31) işlemekle yetinmektedir. Şairin bu görüşleri, yirminci yüzyıl şiirinin bireyci değil; toplumcu bir işleve sahip olması, söz konusu misyonu başatlaştırması gerektiğini imler.

Halk şiiri/ edebiyatı da Sabahattin Ali’nin eleştirilerinden payını alır. Ona göre “halk edebiyatının geri tarafları çoktur” ve halk edebiyatı ürünlerinin çoğu “din ve tasavvuf karanlığının, derebeylik zihniyetinin tesirleri ile” (36) doludur. Bununla birlikte halk şiiri, halka ulaşabilmenin yollarını gösterebileceği için Divan şiirinden daha yararlıdır.

Sabahattin Ali’nin geçmiş edebiyat dönemlerine ve çığırlarına bakışı bazan avangard bir nitelik kazanır. “Eski”ye bakışı genellikle olumsuz olan edibin, gerek Divan ve Halk gibi eski, gerekse 19. yüzyıl gibi yeni edebiyat anlayışları kapsamında üretilen eserlerin “(...) birinin veya birkaç tanesinin doğrudan doğruya bir edebiyata analık etmesi şöyle dursun, (...) bir sanatkâra kaba hayal olarak hizmet etmesi bile imkânsızdır” (48) ifadeleri, geçmişi reddeden, onu silip atan keskin bir tutumu yansıtır.

Güncel edebiyat/ şiir

Sabahattin Ali, bir ankette sorulan “genç neslin en kuvvetli şair ve yazarları?”nın (*Yücel*, 1935: 33) kimler olduğu şeklindeki soruya verdiği “edebiyatımızın katili olan ananelerle dövüşen birkaç genç var gibi,” yanıtında çağdaş edebiyatın/şiirin devrimci ve avangart olması gerektiğini savunur.

Bununla birlikte, Sabahattin Ali kendi döneminin şiiri ve edebiyatı hakkında olumsuzlayıcı bir tutum içindedir. Ona göre birkaç gencin dışında yeni edipler “gürül gürül akan hayat nehrinin yanında vızıldayan ve bu suya alakaları ancak onu kirletmek şeklinde görülebilen sinekler”den (32) başka bir şey değildir. Güncel edebiyat hakkındaki düşünceleri, “şiir olsun, nesir olsun, yazanın, kafasının dar ve ukala hududunu aşabilip halka yükselen ve şekil, ruh, fikir itibarıyla

bir kuvvet ve başarıma gösteren ve etrafında bir fikir grubu toplayabilecek” (Yücel, 1935: 33) hiçbir edibin bulunmadığını ileri sürecek kadar olumsuzdur.

Türk edebiyatının otuzlu yıllarına damga vuran “İnkılâp edebiyatı” çığırı, Sabahattin Ali’nin poetik bağlama alınabilecek bir anket yanıtına (*Yeni Adam*, 1939: 50) konu olmuştur. Dönemin ediplerinin büyük bir çoğunluk hâlinde ve gönüllülükle katıldıkları bu çığıra Sabahattin Ali’nin mesafeli durduğu bilinen bir husustur. Hatta bir dost meclisinde okuduğu bir manzumede kimi devlet ricalinin adını alayla anması, 1932’de “Gazi’yi ima ve telmihen tahkir” gerekçesiyle hapse girmesine de yol almıştır. On ay sonra hapisten çıkan şair, bu kez de memuriyete dönebilmek olmak için uğraşır. Bunun üzerine “Benim Aşkım” adlı bir manzume kaleme alan şair, Atatürk’e ve devrimlere bağlılığını bir ölçüde kanıtlayarak içinde bulunduğu zor süreçten kurtulur (Korkmaz, 1997: 34-39). Dolayısıyla, devrimler sürecine karşı tutumuna dair oluşan algı, onun “mesafeli”liğin de ötesine geçerek “muhalif” olduğu şeklindedir. İşte, devrimler karşısında böyle bir konumda olan Sabahattin Ali’nin, anketteki “Türk inkılabının edebiyattan istediği vazifeler ne olabilir?” sorusuna verdiği “Beşeriyetin bir parçası olan 18 milyon insanın ruhu, karakteri, dertleri, zevkleri, hulasa maddi ve manevi bütün varlığıyla meşgul olan ve bu varlığı evvela bilene ve bilmeyene öğretmek, sonra da daha yukarı seviyelere yükseltmek için uğraşan bir edebiyat yaratmak... Dalkavukluk, meddahlık, riyakârlık yapmayan, her satırında basit ve daha aşağı bir ruhun izleri okunmayan, halk için yazılmış görüldüğü halde hakikatte yüksek makamların teveccüh ve takdirlerine hitap etmekte bulunmayan, hulasa her türlü hokkabazlıktan uzak olarak yüksek bir sanat seviyesi ve kuvvetli sosyal gayeler peşinde manzum ve mensur eserler...” (51) şeklindeki yanıt, onun söz konusu konumuyla tutarlı; ancak yine onun bu süreçteki kişisel deneyimleriyle çelişen bir içlemedir.

Sabahattin Ali’nin şiire harcadığı mesai ve yüklediği önem, çok büyük ölçüde “şiir yazma” boyutunda kalmıştır. Dolayısıyla, şiir üzerine düşünme, üretilmiş düşünceleri yazma ve böylelikle yayma boyutu, onun şiir evreni içinde yer almamıştır, denilebilir. Söz gelimi, pek çok şair için mektup, çok verimli bir poetik zemin olabilmişken Sabahattin Ali’nin kaleminde kendine başka konular bulur. O, yaşamı boyunca aile ve arkadaş çevresi kapsamında kaleme aldığı çok sayıda mektupta şiir(in)e ve şairliğ(in)e hemen hiç değinmemiştir. Kamuya açık olan diğer metinlerinde de poetik bir niyet ve ifade yoktur. Buna şiir de dahildir. Dünyada ve ülkemizde pek çok şair, şiirini poetik görüşlerine düzlem olarak açmışken Sabahattin Ali, - “Terkib-i Bend’indeki iki “fahriye” parçasındaki mübalâğalı, dolayısıyla poetik bilgi içermeyen birkaç değini dışında- şiirini de böylesi bir tutumdan uzak tutar. Dolayısıyla, onun bir şair olarak dünyaya, hayata, topluma, eşyaya bakışına dair pek çok ipucu barındıran zengin şiir içeriğindeⁱⁱⁱ şiir sanatına bakışını yakalamak olanaksızdır. Böylesi bir yoksunluk, Sabahattin Ali’nin şiir

üzerine söylediği/belirttiği az sayıdaki görüşle bir “Sabahattin Ali poetikası” çıkamamasına neden olur. Dolayısıyla, onun bu bağlamdaki sınırlı ve dağınık düşüncelerinden kişisel bir şiir teorisi boy vermemiştir.

KAYNAKÇA

Ali Sabahattin, *Markopaşa Yazıları ve Ötekiler*, haz.: Hikmet Altınkaynak, Yapı Kredi Yayınları, 13., b., İstanbul, 2016 (1.b.: 1986).

-----, *Anılar, İncelemeler, Eleştiriler*, haz.: Filiz Ali, Atilla Özkırımlı, Sevgül Sönmez, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2014 (1.b.: 1978).

-----, *Dağlar ve Rüzgâr*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1990.

-----, *Çakıcı'nın İlk Kurşunu*, haz.: Nüket Esen, Zeynep Uysal, Engin Kılıç, Olcay Akyıldız, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002.

-----, *Hep Genç Kalacağım*, haz.: Sevgül Sönmez, Yapı Kredi Yayınları, 6.b., İstanbul, 2016 (1.b.: 2008).

-----, *Canım Aliye, Ruhum Filiz*, haz.: Sevgül Sönmez, Yapı Kredi Yayınları, 2.b., 2014 (1.b.: 2013).da ayrıca içinde gösterilen sayfa numaraları, bu kitaba aittir.

“Anketimiz”, *Yücel*, S.19, Eylül 1936; 38

“Gençler Diyor ki”; görüşen: İhsan Aygün; *Yücel*, Ekim 1935; 33.

“Sabahattin Ali ile Bir Konuşma”, görüşen: Muzaffer Reşit, *Varlık*, S.65, 16 Mart 1936; 35.

“Şair Mehmet Akif İçin”, *Yeni Adam*, S.169, 25 Mart 1937; 40.

“Sabahattin Ali ile Bir Konuşma”, *Varlık*, S.108, 1 Ocak 1938; 43,

“Sabahattin Ali ile Şiire Dair Bir Görüşme”, *Akşam*, 23 Eylül 1940; 54.

“Sabahattin Ali'nin Cevabı”, *Yeni Adam*, S.247, 21 Eylül 1939; 50.

“Sabahattin Ali ile Bir Görüşme”, *Ant*, S.8, 1 Temmuz 1945; 59.

Yazar Mehmet Behçet, *Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı*, 1938; 48.

NOTLAR

* Bu yazıda “poetika” sözcüğü, “bir şairin şiir üzerine düşüncelerinin/ görüşlerinin oluşturduğu kişisel, dolayısıyla öznel nitelikli kuramsal alt yapı bütünü” anlamında kullanılmıştır. Poetika hakkında daha geniş bilgi için örneğin bakınız: Orhan Okay, *Poetika Dersleri*, Hece Yayınları, Ankara, 2004; Alaâttin Karaca, *İkinci Yeni Poetikası*, Hece Yayınları, Ankara, 2005; Hakan Sazyek, “Poetika Kavramı ve Yeni Türk Edebiyatında Manzum Poetik Önsözler”, *Hece-Türk Siiri Özel Sayısı*, S.53/54/55, Mayıs/Haziran/Temmuz 2001, s.331-341.

ⁱ Sabahattin Ali'nin bu yazıda değerlendirilen görüşleri, *Markopaşa Yazıları ve Ötekiler* (haz. Hikmet Atınkaynak, 13.b., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2016) adlı kitaptan alınmıştır. Yazıda ayrıca içinde gösterilen sayfa numaraları bu kitaba aittir.

ⁱⁱ Geniş bilgi için bkz.: Özdemir İnce, “Çağdaş Lirik Şiir Üzerine”, *Şiir ve Gerçeklik*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2001, s.222-230.

ⁱⁱⁱ Sabahattin Ali'nin Őirlerinin değerlendirilmesine yetkin bir örnek olarak bakınız.: Ramazan Korkmaz, *Sabahattin Ali*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997, s.311-328. Ayrıca, Őirlerindeki otobiyografik ögeler için bakınız: Mehmet GüneŐ, *Sabahattin Ali'nin Eserlerinin Kaynakları*, Hece Yayınları, Ankara, 2016.